

Landskap: Småland. Upptecknat av: Folke Neij
 Härad: Västra. Adress: Sjöbergs Egend., Tenhult.
 Socken: Svenarum. Berättat av: Stava Jacobsson,
 uppvuxen i Långserum.
 Uppteckningsår: 1935. Född år 1856 i Värnamo.

Uppteckningen rör HÄRADS-, SOCKEN- och BYORGANISATION.

Upplysninger om meddelerskan.....	s. 1.
Byn.....	" 2.
Sammanhållning inom byn och bygden.....	" 5.
Socknen.....	" 8.
Häradet.....	" 9.

4633

Meddelerskan, Stava Jacobsson, Hok, född i Värnamo
år 1856, har sedan späd ålder och tills för ett par år sedan
varit bosatt i Långserums by, varifrån hon har sitt livs min-
nen. Hon är vid god vigör och har bra minne.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—❖—
1.

Småland
Västman
Långserum

4633

B y n.

Nils Folke Neri
Barn & Slava "Jacobson"
Född 1856 i Värnamo

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2.

Långserums by har haft skriven byordning åtminstone från den tid, då indelningsverket tillkom, men säkerligen mycket tidigare. Stådgarna ha funnits, och finnas troligen ännu, kvar i Långserum.

Min meddelerska minns byastämman mest under namn och form av 'rotastämna'. På senare tider hade endast 'rotabönnera' säte och stämman där. Några kvinnor vetas icke ha deltagit.

Stämman hölls årligen kort efter nyår. Några urtima stämmor äro icke kända.

Sammankallandet skedde genom muntlig påminnelse.

Att någon särskild plats för stämman funnits, minns man icke, utan byamännen 'byttes ve' och hade stämman var sin gång.

Bystuga fanns ej. Vid dansfester och dylikt höll man till i 'drängstöver'.
Ordförande var rotmästaren, som tillsattes för år.

4633

Uppdraget tros ha gått i tur, så att den, som för årets stäm-
ma upplät lokal, också var rotmästare och ordförande i stäm-
man.

Ordföranden har icke veterligen haft något yttre
tecken på sitt ämbete.

Rotastämman avhandlade, vad som skulle göras för
knekten, om vedbrand för honom, reparationer på hans stuga.
"Om de' inte räckte te' för 'en, skulle di lämna lite' var å
lägga ihop." När knekten skulle komma hem eller fara till
slätten, skulle bönderna bytas vid att var sin gång skjutsa
honom. Protokoll fördes vid stämmorna.

Kalas med mat, brännvin m.m. höllos efter stämmorna.

Det är icke känt, att byn haft någon allmänning.

Nyodlingsarbete, svedjande o.d. utförde man var för
sig. Man hackade upp mellan stubbarna och sådde råg (eller
korn). När det skördades, skars det med skära, som man skul-
le kunna hantera så, att det blev en 'nek' av varje snitt.

Beträffande bysämjan berättas, att men ibland var

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3.

överens, ibland oense, och då blev det slagsmål av, i synnerhet vid sådana tillfällen, då det söps.

Torpare, arrendatorer eller avgårdahemman under hela byn äro ej kända.

Bönderna hade skyldighet att bidra till de fattigas underhåll med naturabidrag: råg, korn och havre, men även med 'sågelpenga'. En bonde i var fattigrote var fatti'föreståndare.

Snöplogfogde tillsattes. Bönderna voro skyldiga att ploga var sina bitar, men ibland slogo de sig ihop om att köra plogen. Fogden hade överinseendet.

För vägunderhållet i övrigt hade bönderna ansvar för var sina vägdelar. Länsmannen övervakade vägunderhållet. "Ga' di honom ett par supa', så feck dä va', hur dä velle".

Brandmästare fanns, och brandsyn gick i senare tid två gånger om året. Sysslan gick i tur.

'Hälten emot hälten' (halva gårdselsträckan var) var bestämmelsen angående gärdesgårdar.

Nyinflyttade skulle trakteras med 'flöttegröt' och 'flöttekaker'.

Som gemensam plats för fester och lekar fanns ej annat än drängstugorna. "Ve' Jul va' då dans i många dar, å de' va' te' å äta å suppa hembrännt. (Efter husbehovsbränningen finnas ännu kvar sättekaker, andra 'köppa'' och trätrattar). Man lekte blinnebock, spelade hannklavér, 'sjöngde', dansade och trallade (och stampade, så stöva' darrade).

Sammanhållning inom byn och bygden.

Att man bistod varandra med arbetshjälp, var sed. Vid 'flöttegille' sände bönderna sina söner och drängar, och de körde var sina lass. Det var kalas, där de hämtade lasset, och kalas, där de lämnade av. Flöttegröt, stora flöttekaker och hos dem, som voro rika, ostekaker. Vid slättergille kallade man ihop folk, så att man fick 'åsslått' på en dag. Sedan var det att äta sig mätt och suppa och dansa tills långt fram på dagen nästa dag. De började oftast på lördagen. De

äldre kommo till kalas på söndagen. Vid 'körehjälpe' gick det till på liknande sätt, likaså vid odlingshjälp, 'hackehjälpe'. Man kallade så många, som funnos i byn, och ibland även från grannbyar, såsom Allbohult och Sörhult. Vid 'brøtegille' skulle man komma tillsammans och bryta linet. Sedan blev det också skäktegille. Hela byn inbjöds. Bland dessa handräckningar voro brøtegille, skäktegille och merendels slättergille regelbundet återkommande.

Vid bröllop och begravningar bjödos alla i byn. Man höll ofta på flere dagar att supa och äta.

Det är än i dag sed att ge 'e' pannekak' till barnsängskvinna. Det kallas att gå dit med 'e' banakaka'.

Till lekar och fester samlades ungdomen från flere byar och t.o.m. flere socknar. Pojkarna dansade och söpo och slogos, "för di va' inte sams om fruntimmera". Pengar till sina fester fingo de ibland genom att lotta ut föremål: klockor, täcken m.m. Den, som vann, "han skulle bestå förskräckelit".

Son Västra, Fransson
nypp. 1935

4633

nypp. av Folke Nisj
Bar av Stora Jacobson
född 1856 i Västerås

Ungdomen höll sig nog lite' för sig och de gamle för sig. "Gubba' hade vita knä-skinnböxer å dansade å söp fa'lit!" Till barndop bar man med sig grötafat och pannekaker och var ihop ett par dar och söp och åt.

Bland tävlingar och prov nämnas 'löfta stena'', resa master, h8ppa och dra fingerkrok.

Vid bröllop lär det ha gått våldsamt till. "Bru'gummen å brua skulle (av de gifte och de äldre) skeljas frå 8ngdomen. Då 'resste' (hissade) di d8m å hurrade för d8m. Gubba' skulle ta bru'gummen te' se' å slet, så klära geck å 'en. Kåringera å 8ngdomen tävlade om brua, så ho' hade inte många traser kvar på kr8ppen te' slut. Å ett förskräcklit h8an'e å skrat-tan'e".

Om klädseln säges, att den kvinnliga ungdomen snörade åt sig mycket. Huvudbonaden var, även för äldre kvinnor, mössa å stöcke.

Kom det några främmande tillfälligtvis från annan by, ville det gärna bli slagsmål.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—
7.

4633

S o c k n e n .

Av rotar funnos fattigrotar, skolrotar, husförhørsrotar och knektarote med en rotmästare.

Indelningen i fjäringa', sjättinga' och åttinga' var också införd.

Sexmännen voro närvarande vid marknaderna som vakt eller polis att hålla reda på slagskämparna. De hade bricka på bröstet och fungerade även såsom angivare. Fjäringaskära' voro deras förmän.

Såväl fattiga och gamla som barn kunde stundom utackorderas genom auktion till den, som billigast åtog sig dem.

Skolan hölls i hemmen inom skolroten. Det var årstur-ning om den. "En gammal körpral, som hetade Ask, var min småskolelärare, sedan kom Pettsson, som vi kallade 'Pjönkapelle'".

Till husförhör måste infinna sig både unga och gamla. Då skulle vi läsa vår katkes och vår 'bibelska'. Prästen förhörde oss. Då, när vi va' samlade hele roten, ble' då stor-
kalas".

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8.

Prästen hade prästagar' och tiende. Socken- eller fat-
ti'magasin fanns vid kyrkan. Prästens mottagande och skjuts-
ning gick efter tur, men blott bud användes att ge order.

Gravgrävningen gick till så: "Kären i huset feck gå å
grava å ta körkstöten mä se'". Kunde det icke ordnas på detta
sätt, fick man leja.

Ringningen i kyrkklockorna gick efter tur mellan bön-
derna och torparne i socknen enligt pålysning.

Kyrkostraff utmättes: "När di hade s8pet å slaets i
hemmet", för osedlighet, för försumlighet att besöka kyrkan.

På sockenstämman beslöts om reparationer å kyrkan, om
skolan och dess angelägenheter o.d.

Utsocknes personer voro ej väl sedda, och de brukade
tituleras: rackare, skojare, utbölinga' och horehunna'.

H ä r a d e t.

Vid tinget hölls räfst med "di (ogifta), s8m hade
ställt te' ba'n, å di, s8m hade slaets". För svårare förse-

